

**Η δωρεά γεννητικού υλικού μεταξύ συγγενών σε πλάγια γραμμή κατά το
άρθρο 8 του Ν. 4958/2022**

Παναγιώτης Νικολόπουλος

Αναπληρωτής Καθηγητής ΕΚΠΑ

Σύμφωνα με το άρθρο 1455 ΑΚ τελευταίο εδάφιο, όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 8 του 4958/2022 «*Δωρεά γεννητικού υλικού μεταξύ συγγενών είναι επιτρεπτή μόνο μεταξύ συγγενών σε πλάγια γραμμή*». Με τη νέα διάταξη επιτρέπεται για πρώτη φορά στο ελληνικό δίκαιο η δωρεά γεννητικού υλικού μεταξύ συγγενών, μόνο σε πλάγια γραμμή, τόσο σε συγγενείς εξ αίματος, όσο και σε συγγενείς εξ αγχιστείας, χωρίς διάκριση. Είναι γνωστό ότι μεταξύ των συγγενών αυτών υφίσταται κώλυμα γάμου μέχρι τον τέταρτο βαθμό για τους εξ αίματος συγγενείς και μέχρι τον τρίτο για τους εξ αγχιστείας από τα άρθρα 1356 και 1357 ΑΚ, όπως και στη σύναψη συμφώνου συμβίωσης από το άρθρο 2 § 2 του ν. 4356/2015 μόνο ως προς τους συγγενείς εξ αίματος.

Συγγένεια εξ αίματος

Το σύνολο των συγγραφέων από τους παλαιότερους μέχρι τους σύγχρονους θεωρεί ως κύριο λόγο της θέσπισης του κωλύματος για τους συγγενείς εξ αίματος την αποτροπή αιμομικτικών γάμων με σκοπό την αποφυγή γέννησης παιδιών με σοβαρές παθήσεις λόγω της αιμομιξίας,

δηλαδή καθαρά λόγους ευγονικούς, αλλά και ηθικούς,¹ έτσι ώστε οι σεξουαλικές βλέψεις να μένουν μακριά από τις συγγενικές σχέσεις,² ή αντίστροφα ο στενός οικογενειακός κύκλος να μένει καθαρός από γενετήσιες σχέσεις και τούτο ανεξαρτήτως της ικανότητας των εμπλεκομένων συγγενών προς τεκνοποίηση.³ Ο λόγος δηλαδή θέσπισης του κωλύματος σχετίζεται αποκλειστικά με τη σεξουαλική σχέση των ζευγαριών και την αναπαραγωγή απογόνων μέσω αυτής, ήτοι με την ηθική της οικογένειας και όχι με άλλους ψυχολογικούς, κοινωνικούς ή οικονομικούς λόγους.

Η συγγένεια εξ αίματος σε πλάγια γραμμή αφορά αδελφούς, πρώτα ξαδέρφια και θείους με ανεψιούς.⁴

Η θέσπιση του κωλύματος είναι ανεξάρτητη από τον ποινικό κολασμό της πράξης της αιμομιξίας. Στο προγενέστερο άρθρο 345 ΠΚ προβλεπόταν ποινικός κολασμός της αιμομιξίας ως συνουσίας μεταξύ συγγενών εξ αίματος ανιούσας και κατιούσας γραμμής και μεταξύ αμφιθαλών και ετεροθαλών αδελφών, ενώ μετά τις τροποποιήσεις των ν. 4619/2019 και ν. 4885/2021

¹ Δεληγιάννης, *Οικογενειακό Δίκαιο Ι*, σ. 108, Δασκαρόλης, *Παραδόσεις Οικογενειακού Δικαίου Ι*, σ. 94, Σταθόπουλος/Σταμπέλου, στον ΑΚ Γεωργιάδη/Σταθόπουλου, άρθρ. 1350-1360 αρ. 4, Σπυριδάκης, *Οικογενειακό Δίκαιο*, 2020, σ. 78, Φίλιος, *Οικογενειακό Δίκαιο*, 2011, σ. 46, Κουνουγέρη-Μανωλεδάκη, *Οικογενειακό Δίκαιο Ι*, 2021, σ. 76, Γεωργιάδης, σε Απ Γεωργιάδη ΣΕΑΚ, άρθρ. 1355-1357 αρ. 2.

² Κουμάντος, *Οικογενειακό Δίκαιο Ι*, σ. 54.

³ Μαγκάκης, *Τα εγκλήματα περί την γενετήσιον και την οικογενειακήν ζωήν*, σ. 88, 91.

⁴ Παντελίδου, *Κριτικός διάλογος με τον πρόσφατο νόμο 4958/2022 «Μεταρρυθμίσεις στην ιατρικώς υποβοηθούμενη αναπαραγωγή*, ΕφΑΔΠολΔ 2022, 1413.

τιμωρείται κάθε γενετήσια πράξη μεταξύ των προσώπων αυτών, χωρίς να χρησιμοποιείται ο όρος αιμομιξία.⁵

Από την εισαγωγή του Αστικού Κώδικα έως σήμερα το κώλυμα αυτό ουδέποτε αμφισβητήθηκε, ούτε έχει ποτέ συζητηθεί το ενδεχόμενο κατάργησης, τροποποίησης ή περιορισμού του.

Υποστηρίζεται εν τούτοις και η άποψη ότι, με την αναγνώριση της δυνατότητας ίδρυσης συγγένειας μέσω της κατάρτισης δικαιπραξιών για απόκτηση παιδιών με προσφυγή σε μεθόδους υποβοηθούμενης αναπαραγωγής, που συνιστά εκδήλωση της ιδιωτικής αυτονομίας των υποψηφίων γονέων, η συγγένεια αποβιολογικοποιείται και επομένως πρέπει να δίνεται προβάδισμα στη νομική συγγένεια αντί της βιολογικής.⁶

Συγγένεια εξ αγχιστείας

Αναφορικά με το κώλυμα λόγω συγγένειας εξ αγχιστείας στους μεν κανόνες της Εκκλησίας φέρεται ως λόγος θέσπισής του η αποφυγή σύγχυσης των ονομάτων και των γενεών,⁷ ενώ κατά τη σύγχρονη νομολογία και θεωρία ως λόγοι θέσπισης θεωρούνται η προστασία της οικογένειας και

⁵ Κριτική στον ποινικό κολασμό αιμομικτικών πράξεων και αμφισβήτηση της θεμελίωσής της στους κινδύνους γέννησης παιδιών με σοβαρά προβλήματα υγείας, την προστασία της σεξουαλικής αυτοδιάθεσης των αδύναμων μελών της οικογένειας και την προστασία του γάμου και της οικογένειας βλ. σε Συμεωνίδου-Καστανίδου, *Ο αξιόποινος χαρακτήρας της αιμομιξίας: Η «καθαρότητα των δεσμών αίματος» υπό αμφισβήτηση*, Τιμ. Τομ. Κουνουγέρη-Μανωλεδάκη, σ. 473 επ.

⁶ Παπαδοπούλου-Κλαμαρή, *Η συγγένεια*, σ. 308 επ.

⁷ Zhisman-Αποστολόπουλου, *Το δίκαιον του γάμου, I Α'*, σ. 99, Μπόμπορας, *Περί του εις ε' βαθμόν εξ αγχιστείας και εκ πλαγίου γαμικού κωλύματος*, ΘΕΜ. ΛΓ, 625, βάσει του Κανόνα ΠΖ' του Μεγάλου Βασιλείου.

λόγοι κοινωνικής ευπρέπειας.⁸ Κατά μία άποψη υποστηριζόμενη από ανθρωπολόγους και η συγγένεια εξ αγχιστείας βασίζεται στη σύνδεση μέσω γέννησης, γιατί οι σύζυγοι σχετίζονται μέσω αίματος μέσα από τα κοινά παιδιά τους.⁹ Η συγγένεια εξ αγχιστείας σε πλάγια γραμμή αφορά τη δωρεά γεννητικού υλικού από τον ένα/μία σύζυγο στον αδελφό/αδελφή του άλλου/άλλης συζύγου, καθώς και μεταξύ του κάθε συζύγου και ανεψιών του άλλου.

Όπως είναι επίσης γνωστό υπήρξε καταδίκη της Ελλάδας από το ΕΔΔΑ λόγω της απόλυτης μορφής του κωλύματος από την αγχιστεία με την απόφαση Θεοδώρου και Τσοτσορού κατά Ελλάδα της 5.9.2019.¹⁰ Μετά την έκδοση της απόφασης από κάποιους συγγραφείς προτάθηκε η κατάργησή του κωλύματος ως αναχρονιστικού,¹¹ ενώ υπήρξαν και προτάσεις διατήρησής του με περιορισμούς ως προς τις περιπτώσεις, που θα καταλαμβάνει, τα πρόσωπα, που θα νομιμοποιούνται ενεργητικά να ζητήσουν την αναγνώριση της ακυρότητας του γάμου και την προθεσμία άσκησης της σχετικής αγωγής.¹² Το ζήτημα αυτό αποτέλεσε και αντικείμενο

⁸ ΑΠ 955/2015 Ισοκράτης, Σπυριδάκης, ό. π., σ. 22, Παπαδοπούλου-Κλαμαρή, ό. π., σ. 148.

⁹ Kingsley Davis-W. Lloyd Warner, *Structural analysis of Kindship*, American Anthropologist 39/1937, 292, αναφερόμενο από τον Marshall Sahlins, *Τι είναι και τι δεν είναι συγγένεια*, μετ. Κ. Κούρκουλος, εκδόσεις Εικοστού πρώτου, 2013, σ. 105.

¹⁰ ΝοΒ 68/2020, 395.

¹¹ Κωστοπούλου, *Κώλυμα γάμου λόγω εξ αγχιστείας συγγένειας σε πλάγια γραμμή. Η καταδικαστική απόφαση του ΕΔΔΑ Θεοδώρου και Τσοτσορού κατά Ελλάδα*, ΕφΑΔΠολΔ 2019, 870-871. Πριν την απόφαση είχε υποστηριχθεί από τους Σταθόπουλο/Σταμπέλου, ό. π., άρθρ. 1350-1360 αρ. 5, Κουνουγέρη-Μανωλεδάκη, *Οικογενειακό Δίκαιο Ι*, 2018, σ. 78, Φίλιο, ό. π., σ. 5.

¹² Νικολόπουλος, *Το κώλυμα γάμου λόγω συγγένειας εξ αγχιστείας και η απόφαση του ΕΔΔΑ Θεοδώρου και Τσοτσορού κατά Ελλάδα της 5.9.2019*, ΝοΒ 68/2020, 433 επ.

της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής, που συγκροτήθηκε για την τροποποίηση του δικαίου της γονικής μέριμνας και άλλων κεφαλαίων του οικογενειακού δικαίου, είχε ανατεθεί και σχετική εισήγηση, αλλά η επιτροπή αυτή μετά την ψήφιση του ν. 4800/2021 δεν συνέχισε τις εργασίες της και έως σήμερα η κυβέρνηση δεν έχει αναλάβει νομοθετική πρωτοβουλία παρά την απόφαση του ΕΔΔΑ.

Η αντινομία της δωρεάς μεταξύ συγγενών εξ αίματος

Παρότι το κώλυμα γάμου και συμφώνου συμβίωσης μεταξύ συγγενών εξ αίματος σε πλάγια γραμμή μέχρι τον τέταρτο βαθμό διατηρείται χωρίς την παραμικρή αμφισβήτηση, ακριβώς για λόγους αποφυγής των δυσμενών αποτελεσμάτων της αιμομιξίας στα παιδιά, που θα γεννηθούν, η επέλευση των συνεπειών αυτών επιτρέπεται και προωθείται από το νομοθέτη του τελευταίου εδαφίου της ΑΚ 1455, αφού η δυνατότητα δωρεάς γεννητικού υλικού μεταξύ συγγενών εξ αίματος δεν συνιστά τίποτα άλλο από μία συνειδητή αιμομικτική αναπαραγωγική διαδικασία. Τέτοια κραυγαλέα αντινομία δεν παρατηρείται σε άλλες διατάξεις του αστικού κώδικα και κάθε άλλο παρά σεβασμό σε ένα κορυφαίο και θεμελιώδες νομοθέτημα εκδηλώνει. Πέραν αυτού όμως το επιτρεπτό της εν λόγω δωρεάς θα έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία πολλαπλής συγγένειας.¹³

Εκτός αυτών, στην πραγματικότητα εν έτει 2022 επιστρέφει την ελληνική κοινωνία σε μία κατάσταση προγενέστερη και της στοιχειώδους οργάνωσης των αρχαϊκών κοινωνιών, οι οποίες επέλεξαν την αιμομικτική απαγόρευση και την εξωγαμία, που αποτελούν την πρώτη πράξη και έναν

¹³ Παντελίδου, ΕφΑΔΠολΔ 2022, 1412.

από τους πρώτους θεμελιώδεις κανόνες κοινωνικής οργάνωσης, με την οποία η φύση ξεπέρασε τον εαυτό της, διαμορφώνοντας έτσι τον κανόνα της αμοιβαιότητας και εκφράζοντας την επιθυμία της ομάδας να δημιουργήσει δεσμούς και να βγει από την απομόνωση.¹⁴

Η αντινομία της δωρεάς μεταξύ συγγενών εξ αγχιστείας

Αντίστοιχη αντινομία εισάγεται και ως προς το κώλυμα γάμου λόγω συγγένειας εξ αγχιστείας σε πλάγιο βαθμό. Στην περίπτωση αυτή μάλιστα παρατηρείται ότι, ενώ η κυβέρνηση αντιμετωπίζει την πρόκληση της καταδίκης του ΕΔΔΑ και καλείται να επανεξετάσει το άρθρο 1356 ΑΚ, το άφησε άθικτο και ταυτόχρονα εισήγαγε το επιτρεπτό της δωρεάς γεννητικού υλικού μεταξύ συγγενών εξ αγχιστείας, παρότι οι συνέπειες της απόκτησης παιδιών με τον τρόπο αυτό δεν διαφοροποιούνται ως προς την ανάγκη προστασίας της οικογένειας και της κοινωνικής ευπρέπειας, που γίνονται δεκτοί ως λόγοι θέσπισης και διατήρησης του σχετικού κωλύματος γάμου.

Η αλλαγή πολιτισμικού παραδείγματος

Η θέσπιση της νέας διάταξης για το επιτρεπτό δωρεάς γεννητικού υλικού μεταξύ συγγενών εξ αίματος και εξ αγχιστείας σε πλάγια γραμμή από κοινωνιολογικής σκοπιάς συνιστά αναμφισβήτητα σημαντική αλλαγή πολιτισμικού παραδείγματος. Κατά τη μεταρρύθμιση του ν. 1329/1983 είχε διατυπωθεί η άποψη ότι «Οι κανόνες του νέου οικογενειακού δικαίου δεν

¹⁴ Lévi-Strauss, *Les structures élémentaires de la parenté*, 1939, σ.2 επ., 12 επ., 20, 29, 60, Μισέλ, *Κοινωνιολογία της οικογένειας και του γάμου*, μετ. Λ. Μ. Μουσοπούρου, εκδ. Gutenberg, 1981, σ. 52-55, Μιχαηλίδης-Νουάρος, *Οικογενειακό Δίκαιο*, Γενική Εισαγωγή, ΕρμΑΚ, αριθ. 1, Δεληγιάννης, *Οικογενειακό Δίκαιο Ι*, σ. 108-109.

καθιερώνουν πια πρότυπα οικογενειακής συμπεριφοράς τελείως ξένα προς την κοινωνική πραγματικότητα και τους κανόνες των ηθών, αλλά προωθούν και διαδίδουν πρότυπα, που ήδη υπάρχουν στην κοινωνική πραγματικότητα...».¹⁵ Για τη νέα διάταξη, που συζητάμε, δεν υπάρχουν δημοσιευμένα δεδομένα κοινωνιολογικών ερευνών, με βάση τα οποία θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι με τη διάταξη αυτή προωθούνται και διαδίδονται πρότυπα, που ήδη υπάρχουν στην κοινωνική πραγματικότητα.

Ασφαλώς η ελληνική κοινωνία δεν μπορεί να παραμένει στατική, οι κοινωνικές αντιλήψεις μεταβάλλονται, η τεχνολογία εξελίσσεται και οι κοινωνίες υφίστανται διαρκή αλληλεπίδραση λόγω της πολύπλευρης επικοινωνίας των πολιτών σ' ένα παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον.

Κρίσιμο είναι εν τούτοις η εκάστοτε επιλεγόμενη από μία κοινωνία αλλαγή πολιτισμικού παραδείγματος να αποτελεί συνειδητή επιλογή των κοινωνιών του δικαίου, που θα έχει διαμορφωθεί ύστερα από πολύπλευρη ενημέρωση και γόνιμη διαβούλευση. Και τούτο διότι, όπως προσφυώς έχει υποστηριχθεί, «Η αμεροληψία και η αιτιολόγηση μιας απόφασης μπορεί να αποτιμηθεί μόνο αν έχει προηγηθεί αληθινή συζήτηση-με αντιπαράθεση τεκμηριωμένων απόψεων...», επειδή «Τη δημοκρατία όμως θα πρέπει να την αντιμετωπίζουμε και ως ένα σύνολο μη εκλογικών διαδικασιών και διαρρυθμίσεων που εγγυώνται ότι οι αποφάσεις θα λαμβάνονται με διαφανή τρόπο· ότι θα ανταποκρίνονται στους επιδιωκόμενους στόχους· ότι θα βασίζονται στην ανταλλαγή ισορροπημένων και αντικρουόμενων

¹⁵Παπαχρίστου, Η ιδεολογική λειτουργία του οικογενειακού δικαίου, στον τόμο *Κασιμάτη/Κουμάντος/Κραβαρίτου/Παπαδημητρίου/Παπαχρίστου/Φίλιας/Χρονάκη, Ο φάκελος της ισότητας*, εκδ. Οδυσσέας, 1982, σ. 84.

επιχειρημάτων και, τέλος, ότι οι αποφάσεις θα είναι σε θέση να αγγίζουν το σύνολο των πολιτών». ¹⁶

Αναφορικά με τη θέσπιση της συγκεκριμένης διάταξης κάτι τέτοιο δεν συνέβη. Η συγκεκριμένη ρύθμιση δεν προβλήθηκε από τα μέσα ενημέρωσης, δεν αποτέλεσε αντικείμενο ανταλλαγής επιχειρημάτων, ¹⁷ δεν αιτιολογήθηκε ούτε στην Επιτροπή Κοινωνικών Υποθέσεων της Βουλής, όταν ο προσκληθείς εκπρόσωπος της Εταιρίας Οικογενειακού Δικαίου έθεσε υπόψη των βουλευτών ευθέως το ζήτημα της αιμομιξίας, είναι δε αμφίβολο αν κι όλοι οι βουλευτές, που την ψήφισαν, είχαν αντιληφθεί τι ψηφίζουν. Η συγκεκριμένη αλλαγή πολιτισμικού παραδείγματος επιβλήθηκε από την κυβέρνηση και την πλειοψηφία της Βουλής εν αγνοία της κοινωνίας, παρά τις εκφρασμένες αντιρρήσεις των αρμόδιων επιστημονικών ενώσεων και λοιπών φορέων, όπως η Ολομέλεια των Προέδρων των Δικηγορικών Συλλόγων της Ελλάδας.

Το συμφέρον των παιδιών

Η διάταξη θεσπίσθηκε επίσης χωρίς να ληφθεί υπόψη το συμφέρον των παιδιών, που θα γεννώνται μέσω της δωρεάς γεννητικού υλικού μεταξύ συγγενών εξ αίματος και εξ αγχιστείας σε πλάγια γραμμή, παρότι η ίδια κυβέρνηση και η ίδια Βουλή υποτίθεται ότι επέδειξαν ιδιαίτερη ευαισθησία και ενίσχυσαν την προστασία του συμφέροντος του παιδιού στα άρθρα 1510,

¹⁶ Monet, *Κεντρικές τράπεζες, κράτος πρόνοιας και δημοκρατία*, μετ. Α. Δ. Παπαγιαννίδης, εκδ. ΠΟΛΙΣ, 2023, σ. 130, 13.

¹⁷ Η διαφώτιση της κοινής γνώμης για όλες τις διατάξεις επιχειρήθηκε στο άρθρο μας «Αλλάζουν οι οικογενειακές σχέσεις με το νομοσχέδιο για την υποβοηθούμενη αναπαραγωγή, 21-7-2022 https://www.huffingtonpost.gr/entry/allazoen-oi-oikoyeneiakesscheseis-me-to-nomoschedio-για-ten-epovoethoemene-anaparaayoge_gr_60250d2bc5b6b295bc04a33d, το οποίο όμως αναρτήθηκε δύο μέρες μετά την ψήφιση του νόμου.

1511, 1513, 1514, 1520, 1532 ΑΚ με το ν. 4800/2021, ενώ και στο άρθρο 1 § 2 του ν. 3305/2005, που δεν τροποποιήθηκε με το ν. 4958/2022, προβλέπεται ρητά ότι «Κατά την εφαρμογή των παραπάνω μεθόδων πρέπει να λαμβάνεται κυρίως υπόψη το συμφέρον του παιδιού που θα γεννηθεί».

Επειδή κατά την κρατούσα γνώμη η έννοια του συμφέροντος του παιδιού δεν αναφέρεται αορίστως στα παιδιά, αλλά αφορά το κάθε συγκεκριμένο παιδί,¹⁸ μπορεί να τεθεί υπό αμφισβήτηση κατά πόσο είναι δογματικά αποδεκτό να τίθεται ζήτημα αντίθεσης στο συμφέρον του παιδιού, που θα γεννηθεί με την προσφυγή σε μέθοδο υποβοηθούμενης αναπαραγωγής μέσω δωρεάς γεννητικού υλικού από συγγενικό πρόσωπο, αφού κατά το χρόνο της δωρεάς και της συντέλεσης της υποβοήθησης το

¹⁸ Ενδεικτικά Λέκκας, *Η επιμέλεια του παιδιού κατά τον Αστικό Κώδικα*, σ. 92, Παπαχρίστου, *Οικογενειακό Δίκαιο*, σ. 350, Σπυριδάκης, *ό. π.*, σ. 485.

παιδί δεν υπάρχει, η δε επίκληση του συμφέροντός του θα συνεπάγεται τη μη γέννησή του.¹⁹

Από δικαιοπολιτική σκοπιά εν τούτοις δεν πρέπει να παραγνωρίζεται ότι τα παιδιά, που πρόκειται να γεννηθούν, δεν μπορούν να αντιταχθούν στη γέννησή τους υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες, που θα πραγματοποιηθεί και με τις ενδεχόμενες αρνητικές γι' αυτά συνέπειες, ευγονικές, ηθικές, ψυχολογικές, που προσδοκούνται βάσιμα, ούτε κάποιος άλλος νομιμοποιείται να αντιταχθεί για λογαριασμό τους και να προβάλει το συμφέρον τους, παρά τη θέσπιση τόσων υπερεθνικών και εθνικών νομοθετημάτων για την

¹⁹ Παρεμφερείς οι προβληματισμοί και η σχετική επιστημονική συζήτηση αφενός για το συμφέρον του αγέννητου παιδιού σε σχέση με το δικαίωμα της γυναίκας στην άμβλωση, βλ. ενδεικτικά **Αντωνίου**, *Ο σεβασμός της αξίας του ανθρώπου ως αρχή και δικαίωμα στο Σύνταγμα του 1975*, σ. 103 επ. και **Μπέσιλα-Μακρίδη**, *Η συνταγματική προβληματική της άμβλωσης*, σ. 69 επ., αφετέρου για τη δυνατότητα αναγνώρισης αξίωσης αποζημίωσης του παιδιού, που γεννήθηκε με σοβαρά προβλήματα υγείας, λόγω μη ενημέρωσης των γονέων του για τη διενέργεια προγεννητικού ελέγχου ή λόγω σφαλμάτων στη διάγνωση (wrongful life). Η απάντηση στο ερώτημα διεθνώς φαίνεται να είναι αρνητική. Από την ελληνική νομολογία βλ. ΠΠρΘεσ 4570/2011 Ισοκράτης, ΠΠρΘεσ 2839/2008 Ισοκράτης. Βλ. αναλυτικά για την αλλοδαπή νομολογία **Τρούλη**, *Ιατρική ευθύνη για ζημιογόνο ζωή (Wrongfull life) και ζημιογόνο τεκνοποίηση (Wrongfull birth)*, *Digesta* 2008, 415, **Φουντεδάκη**, *Θέματα αστικής ιατρικής ευθύνης σε περίπτωση γέννησης ατόμου με σοβαρή ασθένεια ή αναπηρία (Wrongful life)*, *Γενέθλιον Απόστολου Γεωργιάδη Ι*, σ. 928= *Digesta* 2004, 482. Ο **Σταθόπουλος**, *Αποζημίωση και προστασία της προσωπικότητας ανάπηρου παιδιού*, *ΧρΙΔ Θ/2009*, 97 επ., υποστηρίζει αξίωση για επιδίκαση χρηματικής ικανοποίησης της ηθικής βλάβης του παιδιού και αποζημίωση ως αναπληρωματική άρση της προσβολής της υγείας του. Ρητή απαγόρευση επέλεξε ο Γάλλος νομοθέτης με το άρθρο 1 του νόμου 2002-303 της 4.3.2002. Για την κριτική που έχει ασκηθεί στη νομοθετική αυτή ρύθμιση βλ. **Τσίρο**, *Ιατρική ευθύνη. Αποζημίωση παιδιού που γεννήθηκε ανάπηρο λόγω ιατρικού σφάλματος που εμπόδισε τη μητέρα να διακόψει την κύηση*, *ΕλλΔνη* 45/2004, 70 επ. Η αρνητική απάντηση στο ερώτημα απηχεί και τη χριστιανική διδασκαλία, κατά την οποία η ζωή μόνο αγαθό μπορεί να είναι, βλ. σχετικά Άγιο Ιωάννη Δαμασκηνό, *Κατά Μανιχαίων*, PG 94, 1540 D, «...το γαρ είναι αγαθόν εστί και δώρον Θεού...». Αντιρρήσεις διατυπώνει ο **Παπαχρίστου**, *Αξία και απαξία της ανθρώπινης ζωής*, *ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ* 84/2011, 42, που θεωρεί την επιδίκαση αποζημίωσης κυνική, αλλά ρεαλιστική διέξοδο, λόγω της απουσίας κοινωνικής αλληλεγγύης και δημόσιας φροντίδας των αδύναμων ατόμων.

προστασία των δικαιωμάτων τους, που καθιερώνουν ως κυρίαρχο κριτήριο το συμφέρον του παιδιού.²⁰

Κατά την ορθότερη, επομένως, από ηθική, κοινωνική, ψυχολογική και δικαιοπολιτική σκοπιά άποψη, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, το συμφέρον του κάθε μέλλοντος να γεννηθεί με δωρεά γεννητικού υλικού μέσω συγγενών παιδιού, υπερακοντίζει κάθε άλλο συμφέρον των υποψήφιων συγγενών δοτών και γονέων και παραμερίζει το δόγμα του αστικού δικαίου.²¹

²⁰ Νικολόπουλος, *Αυτοπροσδιορισμός, ισότητα και ιδιωτική αυτονομία, στον τόμο Το Πρόσωπο και η Οικογένεια στο Δίκαιο και την Κοινωνία*, 2017, σ. 146.

²¹ Προς την ίδια κατεύθυνση και η Παντελίδου, *ΕφΑΔΠολΔ* 2022, 1413, 1416, 1417.